

Altijd iemands
vader
altijd iemands
kind

Willem Vermandere

Altijd iemands
vader
altijd iemands
kind

Mijn oorlogsverhalen

 | LANNOO

Inhoud

De Striepstraat	7 — 10	Fredo en Marcello
Ons speelplein	13 — 14	Duits kerkhof
En wat nu!	17 — 20	Mijne Jezus is ne Jood
Streuvels	23 — 26	Mijn land
Flanders Fields-paté	28 — 31	In Ieper
Moslams in Westvleteren	32 — 34	Moslams
In 't Praetbos	37 — 38	Vladslo
Pain français	41 — 44	La belle Rosselle
Hôtel du Commerce	47 — 50	Ettore
Passanten	52 — 54	Duizend soldaten
Auberge La Couronne	57 — 59	Tsunami
Marie-Lou	61 — 64	Ballade voor Daniël
Ben Zimeth	67 — 70	Eigen God eerst
Hannover '58	73 — 76	De vluchteling
Schjuusse	78 — 80	Moeder Cordula
Migranten	82 — 85	Den overkant
Omer	87 — 89	Mijne stamcafé
Captain Frith	91 — 94	Op den duur
La chapelle Sainte-Anne	97 — 100	De schepping
Nonkel	103 — 106	Nonkeltje
Jacques Riera	109 — 112	Beethoven
Dôme des Invalides	115 — 118	Bange blanke man

De Striepstraat

Dit moet mijn allerverste herinnering zijn, ik was drie jaar oud en heel ons huis in de Striepstraat in Lauwe daverde en vader vluchtte met mij in zijn armen te vierklauw, drie treden in éne keer, naar de kelder. Een matrasje boven de patatten. Moeder zat daar ook al met klein broertje op hare schoot, wees gegroet Maria vol van genade... boem... weer een nieuwe ontploffing. Als kind slaap je algauw weer voort. Zoveel jaren later hoor je vertellen dat ze Kortrijk gebombardeerd hadden in die dagen en dat er zoveel mensen dood waren. Engelse bommen waren het, hoe is dat mogelijk! We hebben het overleefd, maar de angst is blijven zitten ergens diep in ons zieltje. De oorlog was al lang voorbij, maar als er een vliegtuig passeerde, dan kropen mijn oudere broer Walter en ik nog altijd doodverschrikt onder de keukentafel. Leven, dat is gevaarlijk, leven, dat is in oorlog zijn, dat is altijd waakzaam zijn en als de sirenes loeien, moet je wegvluchten naar de diepe kelder.

't Was op een zaterdagavond en we gingen elk op zijn toer 'in de kuipe'... en daar gierde die sirene weer. Moeder trok rap mijn onderlijfke over mijn hoofd en ze haakte het gewijde scapulier van een of andere heiligaard met een sluitspelle vast in mijn onderlijfke... en ik... huilen gelijk vermoord... Die toespelle zat vast in mijn vel. Mijn kleine oorlog!

Op een andere zaterdagavond, wij weeral in die kuipe naast de Leuvense stoof, een geweldige boem daarbuiten. 'Oej,' zei vader, 'dat is dichte!' Hij ging kijken op straat maar wist niets te vertellen. Op zondagmorgen mochten we mee met vader gaan kijken naar dat Engels vliegtuig dat neergestort was aan 't Kraaiveld, zo'n vijfhonderd meter van onze Striepstraat. Het veld lag bezaaid met brokstukken, de grote schroef stond scheef tegen de gevel van boerke Verhaege. Ik zie nog heel duidelijk zes witte lakens op dat veld. 'Wat zit er daar onder?' 'Hier blijven,' riep vader, 'ge moogt daar nie naar kijken.' Ik hoorde iemand zeggen: 't Waren er zesse, zes engelsmans.' Ik heb er toch een kleine vondst gedaan, tussen die brokstukken lag daar iets heel raars, een beetje

zwartgeblakerd: een duim, een grotemensenduim... ik stond daar met een stukske van een dode mens in mijn handen.

Ja, ik heb ze gezien, hoog in de lucht, die eskaders bommenwerpers die naar Duitsland vlogen, we telden ze, maar ik ben vergeten hoeveel er waren. 't Ga nie lange meer duren', zeiden de grote mensen. In de kleuterklas moesten wij iederen dag bidden tot God, dat die oorlog spoedig gedaan zou zijn en dat hij ons de overwinning zou schenken. Dat was bijzonder lastig voor God, want op alle schoolbanken van Duitsland werden dezelfde verzoeken naar hem gericht. God stond voor een verschrikkelijke keuze. Vijf jaar heeft hij erover gepiekerd en dan maar besloten om de overwinning te schenken aan de meerderheid. Hoe zou je zelf zijn!

Zo mocht ik ook mee met vader gaan kijken naar die eindeloze karavaan tanks, pantserwagens en jeeps, die vanuit Frankrijk ons land binnenkwamen, dat moet ergens tussen Menen en Moeskroen geweest zijn. Zot content zwaaiden we naar onze bevrijders. Er werden strooien poppen gemaakt van Hitler, om ze dan 's avonds onder luid geloei in brand te steken. In die dagen verschenen er lelijke pekzwarte hakenkruisen op de muren van hier en daar een huis. We begrepen daar niets van. Dat was in alle geval het begin van het einde.

Ik kan je ook nog precies de plek tonen waar dat kampement van de Canadese soldaten was in Lauwe. Dat was in de weide van boer Tack, in de Rekkemstraat. Dat waren verrukkelijke dagen toen al die soldaten in ons dorp kampeerden. Ik was intussen vijf jaar oud. De grote mensen kregen sigaretten van die Amerikaanders en wij bengels waren daar ook niet weg te slaan, we stonden daar met een snottebelle aan onze neus te sjieken op die chewing gum, die we van de soldaten kregen. Op een moment was ik binnengedrongen in een tent die vol stond met lange tafels en op die tafels lagen allemaal grote boterhammen met kaas, gereed voor de manschappen. Als de bliksem had ik zo'n boterham te stekken, maar op 't eigenste moment kwam daar een geheel in 't wit geklede soldaat lachend naar mij toe. Nooit in mijn leven heb ik rapper gelopen, maar dat was wel de beste boterham met kaas die ik in mijn leven gegeten heb. Kort daarna was die witte soldaat daar alweer terug met een grote vierkante doos, 'kom kom', riep hij (of was het 'come come?'). Die doos was helemaal gevuld met boterhammen met sardientjes belegd. Gelijk een bende uitgehongerde spreeuwen vlogen we op die verrukkelijke soldatenkost.

Die oorlog was nu afgelopen, maar in feite is hij al heel mijn leven blijven voortduren. Lees maar verder, ik ben er nu weeral mee bezig. Waarover zaten de grote mensen te vertellen, die zachte zomeravonden in groepjes bij mekaar op straat... 't was eeuwig en altijd van die oorlog en van dienen Duits moet dood, die stommekloot met al zijn peerdebrood. Daar zaten ook een paar oude ventjes tussen, die in '14-'18 aan den IJzer gelegen hadden. Hun verhalen van de loopgrachten en de gasaanvallen, den honger en de kou, die kregen we er nog eens bovenop. Het was duidelijk dat zoiets nooit meer mogelijk zou zijn in de toekomst. "t Is godzijdank eindelijk vrede", zei ons moeder. Voor ons kinderen was 'vrede' geen verbetering, integendeel, er zou nu nooit meer iets gebeuren. Bovendien begonnen de grote mensen nu de kinderen op te voeden en dat was zeer storend. Maar als 't vakantie was, dan speelden we in de Striepstraat ongestoord voort oorlog.

We zouden nu al gauw groot worden. Er verschenen heel bijzondere mensen in ons klein wereldje. Alfred en Marcel bijvoorbeeld, twee broers, allebei jonkman gebleven. Ze woonden daar op 't eind van de strate, elk met hunnen velo gingen ze de konijnenvellen opkopen. Ze deden ook commerce in vodden en oud ijzer. Och Here, twee marginalen, maar dat woord bestond nog niet in onze kinderjaren. Had het wel bestaan, dan zou de helft van het dorp marginaal geweest zijn. In onze kinderjaren dweepten we met die Italiaanse coureurs gelijk Fausto Coppi en Gino Bartali. Op een dag waren Alfred en Marcel met hunne velo op komst... kreeg een van ons een lumineus idee, hij riep: 'Fredo en Marcello!' Zo waren ze herdoopt en zijn ze ook een liedje geworden, met een refreintje dat ge allemaal moogt meezingen.

Fredo en Marcello

Ze waren nog maar just op de weireld,
't wierd oorlog en armoe in 't land,
ze waren nie styf welgekomen,
ze groeid'n op een beetj' aan de kant,
Fredo en Marcello

Van kinds af was 't krot en miserie
en ze tjoolden deur weer en deur wind,
zelfs in schole nie welgekomen,
want om te leren waren z' een beetje blind,
Fredo en Marcello

Heel snugger waren ze nie geboren
en voor 't werk bij den boer geen benul
en ze waren daar ook nie welgekomen,
maar och here geld was flauwe kul,
voor Fredo en Marcello

Zonder geld gingen ze toch vrijen,
elk een meisk' en nog redelijk snel,
maar ze waren daar nie welgekomen,
ga maar voort, ons dochter is te wel,
voor Fredo en Marcello

Ze deden commerce in oud ijzer,
konijnenvellen van kop tot teen,
geschoren, gekamd noch gewassen,
twee scharminkels, 't vel over de been.
Fredo en Marcello

En ze dronken zes dagen in de weke
en de zevensten dag was voor 't werk,
maar ze waren nergens nie welgekomen,
want de stank was voor iedereen te sterk,
van Fredo en Marcello

De broers zijn tegare ook gestorven,
heel onnozel verzopen in de gracht,
't was er eindelijk van gekomen,
heel 't dorp had dat wel verwacht,
voor Fredo en Marcello

En ze kwamen tegare in den hemel,
bij ons Here in zijn groot paradijs,
ge zijt alletwee styf welgekomen,
je ziet 't is hier al dezelfde prijs,
voor Fredo en Marcello

Ons speelplein

Een speelplein in Lauwe hadden we niet, ik bedoel, een beschut parkje met wipplank en klimrek en zo van alle soorten tuig om te glijden en rondjes te draaien. We hadden natuurlijk onze unieke doodlopende Striepstraat, waar niemand een auto had, waar noch kassei, noch asfalt, noch beton ons hinderde bij ons marbelspel. Heel de straat van begin tot einde was van gestampte aarde, al sedert de eeuwigheid vermengd met assen uit de kolenkachels. Een paradijs voor kinderen. Bij een wolkbreuk in de zomer veranderde onze straat op slag in een sun aquapark, met honderd kanaaltjes en plasjes, beekjes en vijvertjes, zomaar gratis aan onze voordeur.

Maar toen we wat groter en stouter werden, ontdekten we even buiten het dorp een heel bijzondere plek voor ons kattenkwaad. Een houten poort die nooit op slot was, schone grote bomen en een haag rondom, waar nogal wat kruipgaten in waren, een perfecte grasmatt tussen enkele honderden houten kruisen, waar vreemde namen in gegraveerd waren, Heinrich, Wilhelm, Walter, Werner... een Duits soldatenkerkhof van '14-'18. Rijd maar eens langs de Grote Molenstraat het dorp uit, tot waar die drie kleine villaatjes staan, ja, daar was het. Wat heb ik het daar toch moeilijk mee, dat ze dat kerkhof ontruimd hebben! Alle knoken zijn opgegraven en in een dorp verder in een massagraf gegooid. Ach Jezus! Die arme soldaten lagen er nochtans heel rustig te wachten totdat de kinderen kwamen spelen.

Ja, ik weet het wel, het kerkhof was in verval. Er werd verteld dat stoute kinderen al een aantal kruisjes van plaats hadden verwisseld. De poort begon ook scheef te zakken. Ontruimen was de boodschap, om er rustig gelegen villagrond van te maken. 't Is daar nu proper geworden, maar 't is jammer, heel jammer!

Duits kerkhof

't Is jaren da 'k zegge, 'k ga d'r een liedje van zingen,
maar wie zingt er nu liedjes van zo'n droevige dingen,
gelijk in Lauwe 't Duits kerkhof, rondom in de bomen,
da 'k er nu achter jaren nog luidop sta van te dromen

't Schoonste plekske van Lauwe 't was daar
en w' hèn d'r gespeeld en gerotst, 't is echt waar,
we liepen zig-zag tussen de graven rond,
of lagen verdoken onzen buik op de grond,

En moeder hèt dan dikwijls van den oorlog verteld
en als we daar speelden hèn we de kruiskes geteld,
van Heinrich en Werner, 'k zie de namen nog staan,
uit Duitsland gekomen om alhier dood te gaan.

Z' hèn 't kerkhof verkaveld en villa's gebouwd,
d'r is lange genoeg om dien oorlog gerouwd,
de doden weggemoffeld, al thope op nen hoop,
ach Jezus, ook Heinrich en Werner ook.

Ze waren daar nochtans op de kinders gesteld,
gelijk de zondag in de zomer hèn z' ons voetjes geteld,
en g'hort naar 't zingen en 't waaien van de bomen
en 's winters allene van thuis liggen dromen

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Lay-out Studio Lannoo

Illustraties Willem Vermandere

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2016 en Willem Vermandere

D/2016/45/430 – ISBN 978 94 014 3823 0 – NUR 680/689

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.